

Baş Editörden

Değerli Bilim İnsanları;

Demokrasi Platformu Dergisi 13 yıldan beri herbiri birbirinden kıymetli makalelerle çıkarılmaktadır. Her sayısında, zengin bilimsel içerikleri ve Türkiye ve Dünya gündemiyle ilgili bilgi dolu tartışmalar içeren makalelerle, sizlere hizmet etmeyi sürdürmektedir. 40. sayısında da yine farklı bakış açıları, bilimsel öngörü ve derinlemesine analizlerle yazılmış makaleler yoluyla bilim dünyasına katkı sunmaya devam etmektedir. Bu da dergimizin bilimsel çalışmalara bağlılığını yansıtmaktadır.

Bildiğiniz üzere acı, tatlı birçok olayın ardından 2024 yılına ulaşıldı. Demokrasi Platformu olarak bizler de Haziran sayısına ulaştık. Bir yaş daha aldık, birçoğumuz akademik olarak terfi aldı, yurt içi yurt dışı seyahatlere gitti, evlendi, çocuğu oldu ya da eşinden ayrıldı. Belki de işsiz kaldı veya çeşitli hastalıklarla mücadele etti. Allah'ın büyük lütfu ile ya anne, baba, hala, teyze ya da büyükanne ve dede olduk. Ankebût Suresi – 57. Ayette” Her canlı ölümü tadacak ve sonunda dönüp huzurumuza geleceksiniz” sözleri ile ifade edildiği üzere en acısı da belki de birçoğumuz yakınlarımızı, sevdiklerimizi kaybettik. Aslında bu gerçeği hep içimizde taşıdığımızı Prof. Dr. Kemal SAYAR çok veciz ifadelerle şöyle tarif etmiş: “İnsan ölümü taşır içinde, bir meyvenin taşıdığı gibi çekirdeğini.” Ancak her ölüm erken, her kayıp zamansız olduğu için muhtemelen benim gibi bu acının üstesinden gelmeyi başaramıyorsunuz.

Anne ve babamızın, ölümlü olduğunu son ana değin anlamıyoruz. İşte o acı sonun akabinde kendi kendinizle hesaplaşmaya başlıyorsunuz. Ona gerekli ilgiyi gösterebildiniz mi? O size ömrü boyunca karşılıksız sevgi, şefkat sundu. Onun duaları dik ve diri tuttu sizi.

Peki ya siz?

Geçmiş yıllarda gazetelerden birinde çok ilginç bir ölüm ilanı ile karşılaşmıştım. Ünlü bir iş adamı vefat eden babasının arkasından duygularını dile getirmiş ve onu yaşarken ne denli ihmal ettiğini paylaşmıştı. “Hep işim vardı. Sana ayıracak hiç zamanım yoktu. Yeni iş yerimi görmek istediğinde bile buna vakit ayıracak fırsatım olmamıştı babam. Sen yine de her başarımdan sonra telefonla benimle ne kadar gurur duyduğunu söyledin bana.” Yazı bu şekilde devam ediyor ve sevdiklerinize seni seviyorum demek için gecikmeyin diye bitiyordu. Bu yazı o dönem basında ciddi ilgi görmüştü. Aslında kendimize ayna tuttuğumuzda çoğumuz benzer davranışlar sergilediğimizi fark edecektir. Eğer objektif

olabilirsek tabii. O gün hemen annemi arayıp onu ne kadar çok sevdiğimi söylemişim. Fakat insanoğlu geldiği gibi gitmeye ve tabii geride kalanlarla bu vedalaşmaya hazır olmalı. Fakat ne mümkün. Ne kadar Allah'a, kadere inanıyor olsanız da deli sorular peşinizde. Peki yeniden kavuşacak mıyız onlarla? Ya ölüm bir sonsa?

İşte böyle bir kaybın arkasından anonim bir "caps" sandığım için ciddiye almadığım "Mitokondrisi Bende Kaldı" başlıklı yazıyı, aslında benimle aynı acıyı yaşayan Chicago'da moleküler biyoloji ve genetik alanındaki çalışmaları ve ALS hastalığı üzerine yaptığı araştırmalar ile tanınan Doç. Dr. Hande Özdinler'in annesinin vefatından sonra yazdığını öğrendim. Okuyan herkesi ben de dahil derinden etkileyen bu yazıda şöyle diyor Doç. Dr. Hande Özdinler: "ANNEM vefat etti, onu yıkadık, pakladık, demir tabuta koyup uçakla Türkiye'ye getirdik. Oğlunun üstüne, eşinin yanına, toprağın içine, sanki bir tohum eker gibi nazikçe, dualarla bıraktık.

Bir ömür bitti, annem gitti...

Ama annemin mitokondrisi bende kaldı...

Benim hücremde. Benim her hücremde, annemin mitokondrisi var. Her nefes alışımında, her kalp atışımda, her elimi uzatışımda, her düşüncemin başlangıcında, ne için enerji harcıyor bu vücudum, işte orda annemin mitokondrisi var..."

Üstünde uzun uzun düşünülmesi gereken ifadeler bunlar. Demek ki annemizi ebediyen kaybetmemişiz. Sadece anılar değilmiş bize kalan. Mitokondrisi de bize kalmış. Fakat emin olmalıyım, şahsen bilimsel arka planını araştırmalıyım dediğimde sanki sesimi duymuş gibi Gazi Üniversitesi Emekli Öğretim Üyelerinden kıymetli hocamız Prof. Dr. Orhan Aslan 31 Mayıs 2024'te Whatsapp üzerinden "İnsan Kimdir Değil, İnsan Nedir?" başlıklı sizlerin de bilgisine sunucağımız bir yazı paylaştı benimle". Kendi adıma cevabını aradığım soruların en azından bir kısmı karşılık bulmuş oldu. İşte bu nedenle bu sayının sunuşunu, çok farklı içerikte olan bu yazıyı sizlerle paylaşarak yapmaya karar verdim.

İnsan Kimdir Değil, İnsan Nedir?

Başlıktaki soru "İnsan kimdir?" değil, "İnsan nedir?" şeklinde sorulmuştur. Bu ifade, insanın şahsiyet sahibi bir kimlik kazanmadan önce, maddi ve bedensel varlığına dikkat çeker. Günümüzde doğadaki tüm canlılar "beden ve can" ikilisiyle (düal) tanımlanırken, insan "beden, can ve ruh" üçlüsünden (trial) oluşur. İnsanın

üçlü yapısında ruh unsurları (akıl, irade, vicdan ve bilinç) ön plana çıkmış, bedensel varlığı ise ihmal edilmiştir. Bu durum, insanın doğa ile olan ilişkisini zayıflatmış ve onu doğadan kopuk, köksüz bir varlık haline getirmiştir.

Bir birey olarak pek çok kimliğe sahipsiniz. Birilerinin annesi, babası ya da çocuğu olabilirsiniz. Kendinizi bir muhasebeci, hobi olarak bağlama çalan biri veya orta sınıfa mensup biri olarak tanımlayabilirsiniz. Aynı zamanda belli bir ülkenin vatandaşı, belli bir etnisitenin veya ırkın üyesi olabilirsiniz. Bilim insanlarına “Ben aslında neyim?” diye sorduğunuzda farklı cevaplar alırsınız. Evrimsel biyologlar sizi Homo sapiens türünün bir üyesi olarak görürken, mikrobiyologlar esasen bir grup hücre olduğunuzu söyleyeceklerdir. Bu hücreler, trilyonlarca mikropla paylaşılır ve çoğu insan hücresi bile değildir. Mitokondriler gibi organeller de hücre işlevleri için gereken enerjiyi sağlar. Fizikçiler, hücrelerin bile atomlardan oluştuğunu belirtirler. İcinizdeki hidrojen atomlarının çoğu Büyük Patlama’dan hemen sonra ortaya çıktı ve yaklaşık 14 milyar yıldır varlığını sürdürüyor. Karbon, oksijen ve azot atomları ise yıldızların merkezinde füzyon yoluyla evrimleşmiştir.

Bedeninizdeki atomların çoğu başka bir canlının parçasıydı. Bu atomlar sürekli değişir; bir yıl içinde atomlarınızın %98’i yenilenir. Bu değişim, hücrelerinizin de sürekli bölünüp ölmesiyle paraleldir. Siz öldükten sonra atomlarınız dağılacak ve başka bir organizmanın parçası olabilir. Ekolojistler, diğer canlılar olmasa evrim yoluyla var olamayacağınızı ve varlığınızın devamlılığının diğer organizmaların varlığına bağlı olduğunu söylerler. Diğer organizmalar olmadan besin ihtiyaçlarınızı karşılayamazsınız. Sindirim sistemi mikrobiyotası olmadan yiyecekleri sindiremezsiniz. Kara bitkileri ve okyanus fitoplanktonları olmadan oksijen temin edemezsiniz.

Jeobiyologlar, yeryüzünü ve yaşamı birbirinden bağımsız varlıklar olarak değil, birbirini derinden etkileyen bir bütün olarak görürler. Gezegenimiz yaşamı şekillendirmiş, yaşam da yerkabuğundaki mineralleri etkilemiştir. Genetikçiler, insanın genlerine hizmet eden bir otomat olduğunu savunurlar. Genler, organizmayı kendi hizmetine sokarak gezegendeki en kalıcı biyolojik varlık olmuştur. Aile ağacınız, diğer insanlarla olan bağlantınızı gösterirken, türünüzün diğer türlerle bağlantısını gösteren aile ağaçları (hayat ağacı) da vardır. Hücrelerinizin ve genlerinizin de kendi aile ağaçları bulunmaktadır. Güneşin bile bir ağacı vardır; varlığını milyarlarca yıl önce patlamış yıldızlara borçludur.

Bilim, varlığınızı maddi nesnelere bağlama konusunda güçlüdür. Ancak, belki de siz gayrimaddi bir varlık, bir zihin ya da ruhsunuz ve sadece şu an için bir

bedende ikamet ediyorsunuz. Kim ve ne olduğunuzu anlamak için, yıldızların patlaması, dünyaya çarpan yıldızlar, gökten inen su, ilk canlı hayatın başlaması, dinazorların yok oluşu, mikropların evrimi ve atalarımızın karşılaşip çiftleşmesi gibi olaylar gereklidir. İnsan (Homo sapiens) olarak yaklaşık 400 bin yıl önce ortaya çıktık ve ruh sahibi bir türüz; akıl, irade, vicdan ve bilinç sahibiyiz. Bu evrenin bir parçası, hem de şuurlu bir parçası olmak büyük bir şanstır. Karmaşıklığına rağmen, varız ve varlığımızı sürdürmek için şükretmeliyiz.

İnsan, bedensel, zihinsel ve ruhsal unsurlarıyla karmaşık bir varlıktır. Doğayla olan bağı, atomik ve hücrel yapısıyla sürekli bir değişim halindedir. Ekolojik ve genetik bağlantılarla evrenin bir parçası olarak, insanın kim ve ne olduğu sorusu, bilim ve felsefenin ortak çabasıyla anlaşılabilir. Bu karmaşıklık içinde, insanın varlığını sürdürmesi ve bilinçli bir varlık olarak değerini bilmesi önemlidir.

Evet," insanın varlığını sürdürmesi ve bilinçli bir varlık olarak değerini bilmesi önemlidir." diye bitmiş sözlerini Prof. Dr. Orhan Aslan. Biz de insanın eğitim almayı ve kültürünü geliştirmeyi devam ettirmesi gerektiğine inanarak bu sayıda da yine sizlere birbirinden değerli makaleleri sunmaktan mutluluk duyacağız.

Gürdal Çetinkaya, Bilinenin Ötesinde 1936 Berlin Yaz Olimpiyatları konulu makalesiyle sporun temelinde ideolojinin, siyasetin nasıl vücut bulduğunu ortaya koyarak bilim dünyasına katkı sunmuştur. Nazi rejiminin spor üzerinde kurduğu baskı ve propagandalar, Adolf Hitler'in diğer ülkelerin sporcularına karşı tavırları ve bu durumun olimpiyatların ruhuna olan etkilerinin incelendiği makale, Nazi ideolojisinin olimpiyatlara etkisini vurgulayarak, sporda centilmenlik ve fair-play ilkelerinin nasıl zedelendiğini tartışmaktadır.

Makbule Sarıkaya, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun Yüzüncü Yılında uzmanlık sahası olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu konusunu tarihi vesikalara dayalı olarak ele almıştır. Makale, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yılında, sosyal hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun tarihini ve gelişimini ele almaktadır. Türkiye Himaye-i Etfal Cemiyeti olarak başlayan kurum, zamanla Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu adını almış ve günümüze kadar çeşitli bakanlıklara bağlanarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

Ülkü Eser Ünaldı ve Abdullah Türker, Bursa ve Uludağ'da Sıcaklık, Nispi Nem ve Yağış Değerlerinin İklim Değişikliği Bağlamında Karşılaştırılması ve Kış

Turizmi konusıyla bilim dünyasına katkı sunmuşlardır. Bu çalışma, Bursa ve Uludağ meteoroloji istasyonlarında kış turizmi açısından iklim değişikliğinin sıcaklık, nispi nem ve yağış miktarı üzerindeki etkilerini karşılaştırmaktadır. 1928-2018 ve 1965-2018 dönemlerine ait veriler kullanılarak, iki istasyondaki iklim değişiklikleri incelenmiştir. Sonuçlara göre, 1990 sonrası her iki istasyonda da sıcaklıklarda ve yıllık yağış miktarlarında artış gözlemlenmiştir. İlgili çalışmada, özellikle çevre bilincinin güçlendirilmesiyle ilgili olarak bu değişikliklerin kış turizmi üzerinde olumsuz etkileri olacağı ve önlem alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Rıfat Aydın, Political Culture And Democratic Institutionalisation adlı çalışmasıyla, demokratik sistemlerin sağlıklı işlemesi için siyasal kültürün önemini incelemiştir. Gabriel Almond ve Sidney Verba'nın çalışmalarına dayanan araştırma, demokrasinin yalnızca varlığıyla yetinilmemesi gerektiğini, güçlü bir sivil bilinç, siyasal kültür ve sosyal sermayenin varlığının da gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada, demokratik sistemler ve siyasal kültür arasındaki ilişki analiz edilerek, demokratik kurumsallaşma sürecinde sosyal sermayenin ve vatandaşlık kültürünün etkisini incelenmiştir. Günümüzde oldukça revaçta olan bir konu olarak bilim dünyasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Osman Yalçın, Türkiye'de bu alandaki uzmanlardan birisi olarak "Cumhuriyet Dönemi Türk Hava Harp Sanayinde Özel Girişimleri" adlı çalışmasıyla bu sayıya katkı sağlamıştır. Bu makale, Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinde özel girişimlerin Türk hava harp sanayine katkılarını inceleyerek Nuri Demirağ, Nuri Killigil, Vecihi Hürkuş, Selahattin Alan ve Şakir Zümre gibi girişimcilerin, uçak üretimi ve havacılık mühimmatları geliştirme çabalarını okuyucuların bilgisine sunmuştur. Başlangıçtaki başarılarına rağmen kurumsallaşma ve toplumsal hafıza yetersizlikleri nedeniyle bu girişimlerin sürekliliğinin sağlanamamış olması sonuç olarak tespit edilmiş ve özel girişimcilerin havacılık alanındaki çabalarını daha iyi anlamak ve bu çabaların modern Türk havacılık sektörüne ilham kaynağı olma potansiyelini vurgulayarak bu çalışmanın asıl amacını ortaya koymuştur.

Gelecek sayıda buluşmak ümidiyle, hoş bakın zatınıza.

Prof. Dr. Selma Yel

(Gazi Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara/Türkiye)

E-Posta: selmayel@gazi.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9624-6966